

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrt leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportadni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Proč šarfmaherji!

Potek delavskega gibanja v vevških papirnicah z uprav bengalično lučjo razsvetljuje brezprimerno zagrizenost, neuvidevnost in nagi antisocialni egoizem velikega dela našega podjetništva. Podjetnik stoji na stališču: tovarna je moja, kaj in kako in zakaj delam, to je izključno moja zadeva. Delavec je tudi le stvar, koje delo in storitev sem si kupil, in mi zato mora delati za moj profit kakor stroj, ali pa naj gre, kamor hoče. Delavčeva duša, delavčeve človeške potrebe in zahteve, to mi ni mar, oziroma me briga le v toliko, kolikor me ne ovira pri mojem profitu. Da ima lastnina socialno funkcijo za splošnost in da je le z ozirom na to upravičena, tega ne prizna. Državo prav tako malo briga, kaj in koliko in po kateri ceni produciram, in kako da plačujem človeško delo in kolik je moj dobiček, kakor to ne briga delavca, ki mi pač mora delati, za kolikor mu dam, ali pa naj pogine. To so čisto isti nazori, kakor so jih imeli rimski gospodarji sužnjem in ki so pripeljali do propada rimske države.

Kaj pa moderna državna oblast? Zal da se mora konstatirati, da se v večini slučajev postavi na stališče podjetnika. Ona večinoma že principijelno sprejme stališče podjetnika za pravo in mu da svojo avtoriteto na razpolago. Tako je delavec že vnaprej pri svojih mezdah in drugih gibanjih postavljen na slabše stališče od podjetnika. Oblast daje vso svojo veliko moralno in fizično podporo podjetniku, ki ima itak v svojem kapitalu ogromno prednost pred delavcem. Ali je to pravično? Ali odgovarja to pojmu, ki ga imamo o nepristranski oblasti in objektivnih vršilih te oblasti? Medtem ko je srednjeveški vladar smatral za svojo dolžnost, da štiti slabejšega, ki išče pravico, je moderna država na stališču, da mora varovati močnega, ki dela krivico! To samo dejstvo zadostuje za dokaz, da danes sploh nimamo več krščanske družbe.

Ali ima država korist samo od kapitalista, ki ji plačuje velike davke? Kdo pa je te davščine s svojim fizičnim in duševnim delom zaslužil? Mar ne po največjem delu delavec? In kako se mu za to država oddoljuje? Najmanj, kar se more od nje pričakovati, je, da je v mezdah in drugih gibanjih popolnoma nepristranska, da ne zavzame vnaprej nobene stališča, če se že noče postaviti za delavca, da posluša enako obe strani in potem stori vse, da se taki razredni spori poravnajo v obojestransko korist z neizogibnimi koncesijami od obeh strani. Če že buržuazna oblast ne trpi, da bi delavci uveljavili svoje razredno stališče, pa tudi ne sme trpeti šarfmaherije gospodov kapitalističnih mogotcev. Če bi enkrat država pokazala tem gospodom, češ, vi imate denar, država pa ima kljub temu še veliko večjo moč, če jo hoče pokazati, namreč svojo ogromno prisilno avtoriteto, pa bi bilo vse drugače, ne pa, da mora oblast vedno delati priklone pred velekapitalističnimi teroristi!

To smo rekli samo na splošno. V konkretnem slučaju imamo boj za kolektivno pogodbo in proti šikanam nekega nemškega ravnatelja v vevških papirnicah. Na vladi je dr. Korošec, star in zvesti krščanski socialc in največji prijatelj delavstva, ki je vedno stal na strani ljudstva in nikoli ni odstopil od svojih načel. On je tudi največji in najbolj odkriti prijatelj države in od vseh naših državnikov najbolj ume splošno korist in blaginjo. On hoče krščansko državo in če bi bilo šlo v

Jugoslaviji od samega začetka po njem, bi danes ljudstvo v Jugoslaviji bilo vse drugače zadovoljno. Danes pa je on na vladi in kljub veliki zavoženosti naših razmer in velikanskim oviram lahko dosti naredi za ljudstvo in hoče narediti, kolikor bo le mogel. Ker ga pa buržuazni liberalci iz dna duše sovražijo, je jasno, da mu skušajo metati pod noge polena. In tako je razlagati tudi trdovratnost vevške papirniške družbe, kjer so slovenski upravni svetniki sami liberalci in KDK. Na ljubo tej slavni KDK zdaj zaostrujejo razredno borbo v Vevčah, ki jo vodi krščansko-socialistično delavstvo, da bi se onemogočil za delavstvo kolikor toliko ugoden rezultat, da bi potem zvrnili v demokratskem časopisu krivdo na dr. Korošca. Že zdaj njihovi agitatorji iz-

rabljajo navzočnost orožništva v fabričnem rajonu v hujskanje proti dr. Korošcu in SLS ter seveda tudi proti nam. Toda bomo videli, če so ti računi pravilni in če se bo posrečil ta KDK manever. Kdor danes spričo današnjega položaja v državi uganja poleg plemenske še razredno šarfmaherijo, kakor zdaj vevška papirniška družba s tem, da iz skromnih, čisto pravičnih zahtev socialnega značaja in zahtevi po odpravi od tujega ravnatelja prizadetih krivic dela s svojo neodjenljivostjo veliko afero, in žene stvari na ostrino noža, — ta dela sovražno napram državi, ker zakrivlja nevarna razburjanja med ljudskimi množicami in javne borbe med razredi, neglede na to, da škoduje mirnemu razvoju našega gospodarstva.

Ali naj orožniki rešijo papirniško vprašanje?

Ljubljana, 15. avg. 1928.

V hipu, ko pišemo o poročilo, smo prejeli vest, da je veliko županstvo ljubljanske oblasti ojačilo orožniško postajo v D. M. v Polju za 6. moč, na Fuzine pri Ljubljani pa da sta prispela dva orožnika. Do jutri ob desetih popoldne imajo namreč Združene papirnice odgovoriti, hočejo li popraviti najhujše krivice zadnjih dni, ali ne. — Ne samo papirničarji, marveč celokupno prebivalstvo velike devemarijapoljske občine je skrajno ogorčeno in zahteva, da se pomnoženo orožništvo odstrani takoj. V tem smislu je tudi organizacija na intervencijo delavskih zaupnikov podvzela na odločilnih mestih odločne korake.

Shod v Vevčah dne 9. avgusta.

Na odgovor »Jugoslovanske strokovne zveze«, s katerim le-ta dokaže, da je predlog za kolektivno delovno pogodbo v skladu z obstoječimi zakoni in da jo papirna industrija lahko prenese, Združene papirnice niso odgovorile. Pač pa je generalni ravnatelj Seeler po enostranski preiskavi, ne da bi bil zaslišal oblastnih zaupnikov, občutno kaznoval delavca Klešnika in Malenška, da ju je prestavil na podrejeno mesto z zmanjšanimi prejemki: Malenšek dela že 26 let pri »holenderju«, a sedaj naj bi opravljal navadna dvorišna dela za prestopnik, o katerem trdi, da ga on ni zakrivil, marveč čisto drugi.

To postopanje ravnatelja Sellerja je delavstvo v Vevčah razburilo do skrajnosti. V četrtek, dne 9. t. m. ob šestih zvečer se je zbralo v velikem številu na shod v društvenem domu v D. M. v Polju. Poročali so: Karel Pintar kot starešina obratnih zaupnikov ter Vilko Pitako in France Žužek za J. S. Z.

Papirničarji zahtevajo kot en mož zadoščenje.

Zbor je sklenil, da se morajo napravljene krivice popraviti takoj in sestaviti paritetno razsodišče, ki naj zadevo preišče. V nasprotnem slučaju odklanja od sebe vsako odgovornost za vse, kar bo prišlo.

Protestno zborovanje in stavka dne 10. t. m.

Ko so v petek, dne 10. t. m. obratni zaupniki predložili zahtevo delavstva generalnemu ravnatelju g. Sellerju, zahtevajoč, naj krivice takoj popravi in naj se sestavi paritetno razsodišče, sicer bo delavstvo ob dveh obustavilo obrat, se je le-ta izgovarjal, da ni mero-

dajen brez družbinega tajnika dr. Cirila Pavlina; ta pa da je odsoten in se bo vrnil šele v torek. To je delavstvo razburilo še bolj, češ: kdor je merodajen, da delavca lahko brez obojestranske preiskave kaznuje, ta mora biti merodajen tudi, da kaznovanje odloži, dokler zadev ni preiskalo paritetno razsodišče.

Tik pred drugo uro so šli zaupniki s tajnikom J. S. Z. Pitakom in tajnikom U. S. J. Kravosom ponovno k ravnatelju. Dobili so isti odgovor.

Ob dveh je na dvorišču tovarne zagomazelo kot mravelj. Dve izmenjavi sta prišli z doma, tretja pa je ustavila obrat za eno uro. Ko je Karel Pintar iz vagona ven povedal, kaj je generalni ravnatelj govoril in da je predlagal, naj delavstvo počaka torka, je zavrelo: takoj se morajo krivice popraviti!

Prvi je govoril tov. Vladimir Kravos za U. S. J. predlagajoč, naj se predlog ravnatelja sprejme, ker gre le za 4 dni razlike in izjavljajoč, da se bo sicer ravnal po sklepu delavstva. Na njegov predlog delavstvo ni pristalo.

Drugi je govoril tov. Vilko Pitako, bičajoč obnašanje merodajnih činiteljev. On je predlagal, naj delavstvo pooblasti zbor zaupnikov, da ukrene potrebne korake.

Tretji je dobil besedo tov. France Žužek. Spomnil je delavstvo na mezdno gibanje 1. 1924. Pojasnil napredek podjetja po zaslugi delavstva in slovenskega uradništva. Pozval je uradništvo v solidaren nastop z delavstvom. Dokazal je, da delavstvo hoče prosih papirne industrije, a zahteva primerno plačo in pa to, da se mu zajamčijo najmanjše pravice. Ko je poudaril, da ni zdrav pojav, da slovenska inteligenca strada, tujci pa se rede in preganjajo slovensko delavstvo, so papirničarji naskočili pisarno, zahtevajoč, naj pride generalni ravnatelj med nje. Po telefoniranju v Ljubljano, po ponovnih razgovorih in nasvetih zaupnikov in na zagotovilo, da se mu ne bo skrivil niti las, se je ravnatelj Seller udal.

Delavstvo je možato.

Špalir je napravilo svojemu ravnatelju, in je bil zastoj orožnik poleg, da bi ga ščitil. Ko je ravnatelj izjavil, da popravlja krivice takoj in da se bodo v torek vršila pogajanja za končno likvidacijo spornih vprašanj, se je delavstvo po par zaključnih besedah tov. Žužka in Pintarja vrnilo na delo. In spet so zabrnili stroji. — Ta dan je le dal od-

preti oči vsem: Preko volje združenih papirničarjev družba ne more iti! In če se ji bo hotelo, zanjo ne bo prav.

Kapitalistična reakcionarnost.

Za torek 14. t. m. ob 9 dopoldne je sklicala Zveza industrijev v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo pravo. Udeležili so se je s strani papirničarjev obratni zaupniki s predsednikom tov. K. Pintarjem na čelu, Jugosl. strok. zvezo kot razredno predstavnico ogromne večine organiziranih papirničarjev sta zastopala tajnika Vilko Pitako in Peter Lombardo, Strok. komisijo V. Urankar in Nar. strok. zvezo R. Juvan in Kravos. Zvezo industrijev je zastopal dr. Golia, Združene papirnice pa tajnik dr. C. Pavlin, gen. ravnatelj Seller in g. Resman.

Dr. Golia, ki je otvoril, se je že kar v začetku izdal, da bo tudi kot predsednik zastopal vseskozi profitarske interese papirnic. Neodjenljivo stališče Združenih papirnic v zadevi krivičnega kaznovanja dveh delavcev je nujno moralo dovesti do razbitja pogajanj. Štiriurna debata je jasno dokazala vso nesocialnost in nečloveško postopanje z delavci od strani obratnega vodstva. Zastopniki papirničarjev so ponovno podarjali, da so za še večji povzdig papirne industrije, da pa vztrajajo na svojih minimalnih zahtevah, da se krivice takoj poravnajo in da se s sličnim in enako krutim postopanjem enkrat za vselej neha in se izvrši izprememba v obratnem vodstvu. Delavski zastopniki tudi s temi minimalnimi zahtevami niso prodrli, zato so izjavili, da si pridržujejo svobodne roke.

Tudi pogajanja za kolektivno pogodbo razbita.

Ko se je vendar enkrat nehalo pregovarjanje o teh slučajih krivičnega kaznovanja, se je prešlo na razgovor o predlogu kolektivne pogodbe, ki so ga podpisali vsi obratni zaupniki in ga je vložila Jugoslovanska strokovna zveza. Pri tem sta izjavila zastopnika papirnic in Zveze industrijev, da se na podlagi našega predloga sploh ne razgovarjajo. Z znanimi advokatskimi knifi in zavijanjem smisla in pomena posameznih določil pogodbe se je skušalo predlog pogodbe označiti kot protizakonit. To pa se ni zastopnikom kapitalistov niti malo posrečilo. Zastopniki papirničarjev so izjavili, da odločno vztrajajo pri tem svojem predlogu in ne popustijo niti za las. Hočemo, da se razgovarjamo na podlagi našega predloga. Kapitalisti se torej nečejo razgovarjati z delavstvom! O kakem tozadevnem predlogu z njihove strani pa ni ne duha ne sluha. Borba se bo torej nadaljevala. Papirničarji se bodo borili s podvojenimi močmi!

Tudi Medvode in Goričane protestirajo.

V ponedeljek 13. t. m. se je vršil v Goričanih na zadnjem dvorišču številno obiskano shod papirničarjev. O borbi tovarišev v Vevčah je poročal Vilko Pitako. Vsi navzoči so manifestirali enotno voljo vseh papirničarjev. Delavske vrste so enotne in nepremagljive!

ŠTRAJK V ZDRUŽENIH PAPIRNICAH VEČJE, GORIČANE, MEDVODE.

Po današnjih brezuspešnih pogajanjih za odpravo krivice storjenih v zadnjem tednu, pri katerih je bil prisoten dr. Andrej Gosar, se je sestel zbor obratnih zaupnikov, ki je sklenil proglasiti generalno stavko. Ta je že nastopila.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarski tabor na Gorici.

Viničarski tabor v nedeljo, dne 12. avgusta t. l. na Gorici pri Sv. Petru pri Mariboru, je najlepše uspel. Udeležilo se ga je okrog 300 viničarjev in viničark od blizu in daleč. Č. g. kaplan Kreuh iz St. Petra je imel krasen cerkveni govor o delu kot dolžnosti in kot Božji postavi, nakar je daroval sv. mašo. Po službi božji se je vršilo taborsko zborovanje zunaj pred cerkvico, kateremu je predsedoval naš agilni tajnik viničarske organizacije pri St. Petru, tov. Joško Duh. Takoj po otvoritvi in pozdravu je med drugim prečital brzojavni pozdrav narodnega poslanca g. Žebota iz Beograda. Pozdravili so: v imenu načelstva centrale strokovne zveze viničarjev Ljutomeru, tov. Rozman, za Centralo Krekovi družin in Jugoslovansko strokovno zvezo v Ljubljani tov. Ludvik Duh.

Na podlagi stvarnih referatov tovaršev Jože Košnika, Peter Rozmana in Andrej Semeniča, katere so navzoči z odobravanjem vzeli na znanje, se je sprejela v celoti naslednja resolucija:

»Zbrani viničarji na taboru 12. avgusta 1928 v St. Petru pri Mariboru ugotavljamo sledeče:

I. Viničarji smo najstarejši delavski stan; smo pravzaprav kmetovalci na tuji zemlji. Ker se v glavnem pečamo z vinogradništvom, smo kot taki tudi glavni činitelj vinogradništva. Zemljo, katera nosi tisočletni pečat tradicije viničarskega stanu, smatramo za svojo, čeprav s tem še nikomur ne odrekamo lastninske pravice. Zahtevamo pa in hočemo, da se nas prizna enakovredne vsem drugim stanovom, bodisi v gospodarskem, političnem in kulturnem oziru.

II. Viničarji pričakujemo boljšo bodočnost le v uspehih v naši strumni krščansko socialistični organizaciji: »Strokovni zvezi viničarjev.« — Le v njej nam je dana vsa možnost združiti naše sile, se uveljaviti in tako gospodarsko dvigniti naš viničarski stan. Glavna pridobitev naše organizacije je novi »Viničarski red«, katerega vsi pozdravljamo. Zahtevamo, da se istega dosledno izvaja tako, da pridejo vse ugodnosti za viničarje po novem viničarskem redu še dodatno k že obstoječim službenim pogojem v pošte. Zahtevamo raztegnitev bolniškega in nezgodnega zavarovanja za viničarje.

Z organizacijo moramo izvesti v človeško družbo praktično krščanstvo, s tem pa tudi vse pravice in dolžnosti, katere so obvezne tako za delodajalca kakor za delojemalca. Le v krščansko socialistični družbi je rešitev delovnega ljudstva! Odločno pa odklanjamo vsako drugo, posebno pa ruščo socialistično organizacijo in vsako njeno vmešavanje v našo Strokovno zvezo viničarjev. Skrbeli bomo, da se naša organizacija razširi v vse viničarske kraje in za vse viničarje.

III. Da bomo viničarji mogli uspešno slediti razvoju našega pokreta, kakor nalogam naše organizacije, hočemo z vse-

mi silami in sredstvi pospeševati med našimi člani kakor mladino splošno in strokovno izobrazbo. Možnost tega pa je le za viničarje v »Strokovni zvezi viničarjev« za mladino pa v naši mladinski organizaciji »Krekovi mladini«. — Širiti hočemo naše časopise, pred vsem našo »Delavsko Pravico«.

Ob zaključku zborovanja je baš zapel opoldanski zvon. Vsi zborovalci tabora so dvignili roke in duha k srčni molitvi, naj Gorska mati Božja blagoslovi naše delo in uspehe. Nato so se zborovalci razšli na svoje domove vsi zadovoljni in samozavestni do svojega stanu in organizacije. Zavedajmo se, da smo v okolici mariborski storili s tem taborom zopet en velik korak naprej v našem pokretu. Saj se je ob tej priliki na željo viničarjev iz Jarne, St. Ilja, Sv. Marjete ob Pesnici, Sv. Jurja in Sv. Jakoba v Slov. goricah sklenilo ustanoviti kar pet (5) novih skupin!

Živeli vsi poštteni in zavedni viničarji!

Peter Rozman, obl. poslanec.

Lesni delavci

Sv. Lovrene na Pohorju. Občni zbor skupine lesnih delavcev, zaposlenih pri g. Lesniku pri Sv. Lovrencu na Pohorju, je v nedeljo dne 12. t. m. zelo dobro uspel. Kot zastopnik centrale je govoril tov. tajnik iz Maribora. V kratkih besedah je orisal vso težko borbo, ki jo mora delavstvo voditi za priznanje organizacije od strani podjetnikov in dosego svojih najprimitivnejših zahtev. Kapitalizem skuša na vse načine streti ugled in vpliv strok. organizacije, kajti lahko je potem delati z neorganiziranim delavstvom, katero se niti največjim krivicam ne more uspešno ustavljati. Del. strok. organizacije so zaščitnice najbednejših, a obenem tudi vzgajajo dobre organizatorje, kateri so zmožni v najtežjih trenutkih uspešno nastopiti za delavske pravice.

Članstvo je z zadovoljstvom vzelo poročilo na znanje in izjavilo, da bo tudi med ostalimi delavci, ki še niso člani organizacije, širilo idejo združevanja, ker le v skupnem nastopu vsega delavstva je možnost izboljšanja našega bednega položaja.

Sprejeli so tudi resolucijo za povišanje urnih plač, katere so tako mizerne, da ni mogoče živeti. Oženjen delavec s 3—4 člansko družino zasluži na uro 2.75—3 Din, t. j. tedensko 150—165 Din. Vsemu delavstvu naj bi se zvišale urne plače za 1 Din na uro, kar je v teh kritičnih razmerah najminimalnejša zahteva delavstva.

Celjsko okrožje

Vsem tovarišem in tovarišicam naznanjamo, da se nahaja tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze v novi hiši Orlovskega doma v Celju. Vhod je skozi samostansko ulico. Prejšnji vhod pri

Belem volu je zaprt in bo odsedaj naprej vhod samo skozi Samostansko ulico mogoč. Novi naslov se glasi: Okrož. tajništvo JSZ, Celje, Orlovski dom, Samostanska ulica. Toliko v vednost vsem, ki bodo iskali tajništvo JSZ v Celju.

Služkinje

Celje. V nedeljo, dne 19. t. m. ob 3 popoldne se bo vršil sestanek Poselske zveze, in to v novih prostorih Orlovskega doma v Celju. Vabimo vse članice, tudi tiste, katerim bi pomotoma ne poslali vabila, da se udeležijo tega sestanka. (Začetni sestanek za zopetno ustanovitev Poselske zveze.)

Političen pregled.

Po pogrebu Stjepana Radića se do danes v političnem položaju ni ničesar izpremenilo. Na eni strani vlada g. dr. Korošca ni ukrenila absolutno nobenih izjemnih korakov proti Hrvatom, kakor so njeni nasprotniki domnevali ali morebiti celo želeli, na drugi strani pa oni odbor, ki ga je seljaško demokratska koalicija izvolila, da izdela načrt državne ureditve po želji Hrvatov, kakor tudi neki akcijski odbor nista dosedaj še ničesar pokazala. Zdi se pa tudi, da o ureditvi države opozicija ne bo prišla tako izlahka do sporazumnega rezultata, kar se da sklepati iz govorov in izjav dr. Mačka, novega predsednika Hrvatske seljačke stranke in Seljačke demokratske koalicije, Svetozara Pribičevića in pa N. Trumbića. Ti govori in izjave se v bistvenih stvareh med seboj ne strinjajo. Pribičević pa je dal v »Neue Freie Presse« izjavo, da je za federalizem, ki jo je pa takoj demantiral. Pribičević pa je desoviral tudi N. Trumbića, ki je zahteval samostojno hrvatsko državo. Tudi naše »Jutro« je že v dveh uvodnikih dalo radičevcem in pravašem ostro čutiti, da slovenski samost. demokrati nečejo ničesar slišati o federalizmu, kaj še o samostojni hrvatski državi ter poje zopet pesem »ene edinstvene jugoslovanske nacije od Jadrana do Črnega morja.« Če bo šlo tako naprej, potem bodo ali Hrvati zopet kapitulirali kakor svojčas pod Pavle Radičem ali pa se bodo zadovoljili s kakšno avtonomijo ali še manj, kar bi tudi dobili, če bi bili ostali v parlamentu, če ne še več; ali pa bo odrčal Pribičević.

Vlada sama, to se mora priznati, dela v teh težkih razmerah izredno spretno in pametno. Hrvate pusti delati, kar hočejo; se ne razburja in ne draži prebivalstva s kakšno »močno roko«; narobe kaže dobro voljo za sporazum, če se Hrvati hočejo vrniti na parlamentarna tla. Pazi pa na mir in red ter upoštevanje zakonov. Na drugi strani pa z izredno marljivostjo rešuje in izdeluje potrebne zakone, tako da se mora reči, da parlament zdaj enkrat res dela. Kaj pa bo prihodnost prinesla, to ve sam Bog, ki obrne, medtem ko mi obračamo.

Nov pravilnik o voznih ugodnostih za brezposelne delavce.

V Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti z dne 10. julija t. l. št. 65 je bil objavljen pravilnik, ki na novo ureja ugodnosti za potujoče in dela iščočje delavstvo in otroke nad 10 let starosti. Predpogoj za dosego vsake ugodnosti pa je, da delavec ve kaj in kako mu je ukrepati, da hitreje in brez večjih težkoč doseže predpisane ugodnosti. V naslednjem približju izvelec najvažnejših določb tega pravilnika, katere naj si vsak delavec zapomni in pa tudi hrani za slučaj, da bi iskal take ugodnosti. Pravilnik določa dvovrstno potovanje in sicer za posameznike in potovanje v skupinah. Pravico do ugodnosti za polovično vožnjo po železnici in vseh drugih državnih prometnih sredstev imajo telesni kakor tudi duševni delavci, obrtnih, industrijskih, trgovskih, rudarskih in drugih njim podobnih podjetij, to pa samo če se ugotovi:

a) Da so resnično vsaj tri dni brez posla in da dokažejo, da imajo zaposlitev kje drugje.

b) Da se ne more dobiti zanje dela v njihovih bivališčih.

c) Da so dobili ali sami ali pa potom javnih borz dela delo v drugem kraju ali če je verjetno, da ga bodo dobili.

d) Da z ozirom na višino zaslužka ter rodbinskih razmer sam ne bi mogli trpeti celotnih prevoznih stroškov novega preseljevanja.

Kot dokaz za upravičenost do polovične vožnje bodo služile posebne tiskovine, katere bodo potujočim in dela iščočim delavcem izdajali 1. Javne borze dela, njih podružnice in ekspoziture. 2. V krajih kjer ni takih naprav, odseki za socialno skrbstvo pri oblastnih upravah ali srezka poglavarstva. 3. V krajih kjer ni nobene izmed zgoraj naštetih oblastev pa izdajajo take dovolilnice občinska oblastva (županstva) na predlog organov pri zavarovanju delavcev in delavskih zbornicah. — Delavec, ki želi potovati po železnici za polovično vožnjo, si mora poleg dovolilnice preskrbeti delavsko legitimacijo s sliko, ki jo izdajo po zakonu o zaščiti delavcev pristojna oblastva ali strokovna organizacija. Dokler se te legitimacije ne uvedejo, veljajo dosedanje delavske knjižice in legitimacije, ki so jih izdale policijske in občinske oblasti ali pa strokovne organizacije.

Jugoslovanska strokovna zveza je svojim članom že izdala take legitimacije, ki bodo zadostovale predpisom za potujoče in dela iščočje delavstvo, treba je le še da jih člani opremijo s sliko. Člani, če bodo potovali, pa jim ne bo kaj jasno, naj se obračajo na strokovno zvezo, kjer bodo dobili potrebne podatke.

Ubogi pisatelj. »Kako pa napredujete z novim romanom?« je vprašal neki pisatelj. — Pisateljica: »To je nekaj groznega. V junaka romana sem se tako zaljubila, da nikakor ne morem dopustiti, da bi ta poročil Rozalijo.«

Atom:

Kaj je delav. gibanju največ škodovalo?

Misli krščanskega socialista.

»Spori med delavcem in buržuazijcem dobivajo vedno bolj značaj razrednih sporov,« tako pravi komunistični manifest in pravilna je njegova trditev. Pravtako je pravilna njegova trditev: »Vsak razredni boj pa je političen boj.« Napačen pa je komentar, ki ga k temu navaja Marks v istem manifestu dobro stran pozneje: »Zakoni, morala, verstvo so zanj (to je za proletarca) zgolj meščanski predsodki.« Akoravno je tudi ta trditev v marsičem resnična, kakor bomo videli tekom nadaljnega razmišljanja, vendar ni dvoma, da je ta trditev izmed vseh morda največ škodovala vsemu delavskemu gibanju.

Zgodovina nas uči, da je v vsakem času politika običajno težko grešila proti zahtevam pravosti. Najnovejši dogodki v Beogradu in Zagrebu in preje tudi v Ljubljani, nas v tem le potrjujejo. Priznati pa moramo, da je ogromna večina vedno to občutila kot madež in nikogar ni bilo, ki bi zanikal pravico pravosti, da rodi tudi javno življenje človeštvo. Šele Italijan Machiavelli je bil prvi, ki je trdil, da mora biti načeloma politično delovanje povsem ločeno

od pravosti in značaja posameznika. V političnem življenju je treba hudobijo prekositi in premagati s še večjo in doslednejšo hudobijo. Kdor tega ne zna in ne zmore, naj ostane lepo zasebnik.

Tudi ustanovitelj delavskosocialističnega gibanja sta se osvobodila vseh pravnih in verskih načel, rekoč, da so to le »meščanski predsodki«. Pokazala sta s tem Marks in Engels, da svoji lepi in vzvišeni nalogi, pomagati delavstvu do njegovih pravic, nista bila dorasla, da nista poznala človekove duše. Dokler namreč ni postavljeno delavsko gibanje na tista, večna trdna tla, ki zahtevajo najprej izpolnjenje posameznika in potem šele cele družbe, tako dolgo na trajne uspehe v delavskem gibanju ne moremo upati. Ali morda delavsko gibanje kaj pridobiva s tem, da je proglasilo popolno ločitev od vsake pravosti? Ali je morda sovraštva polni in prezirljivi ton, popolno pomanjkanje vsake pravosti do drugače mislečih, ki ga najdemo v njegovem časopisu, kaj pomagal k sodelovanju za rešitev delavskega vprašanja? Ali je delavstvo morda s tem pridobilo na spoštovanju v javnem mnenju, od katerega je končno vendarle mnogo odvisno? Ali je morda delavstvo s tem vzgojilo javno mnenje in ga pridobilo zase? Vse to bi človek razumel, če bi šlo tu le za malenkostno manjšino, na katero se sploh ni vredno ozirati.

Toda o vsem tem niti govora ni. Prorokba Marksa in Engelsa v manifestu: »Propad buržuazije in zmaga proletarijata sta neizogibna« je v marsičem resnična in bi najbrže že bila v veliki meri uresničena, če bi ne bilo te usodne napake. Resnična je sicer mogočna in silna asociacija delavcev, toda o edinstvu delavcev raje ne govorim, ker mi je hudo, če se le nanj spomnim. Kljub tej skoro stoletni skušnji — od leta 1847. naprej — se taktika delavskega gibanja ni spremenila. Pozabili so voditelji delavskega gibanja, njim na čelu Marks in Engels, da morajo svoje nasprotnike razorožiti, ne pa oborožiti. Z brezobzirnim napadanjem, z grožnjami se nasprotniki oborože, daje se jim orožje v roke, da lahko tem lažje branijo svoje v marsičem napačno stališče. Marsikatera plemenitejša duša med tako zvano buržuazijo bi spremenila svoje stališče, ako bi imela zagotovljeno pravičnost. Po pravici pravi zato Kidd v svoji knjigi »Soziale Evolution«, da je vsa zgodovina napredujoče socialne zakonodaje zgodovina neprestane vrste koncesij, ki so jih zahtevale in pridobile slabotnejše stranke. In močnejša stranka jih je dala le zato, ker je izgubila zaupanje v upravičenost lastnih privilegijev. Sreča ljudi so postala občutljiva za trpljenje, bedo, krivico in vsakovrstno ponižanje proletarca, tako da se niso mogli ustavljati zahtevam, ki jih je stavila nanje ne kazen, ne grožnje pro-

letarijata, ampak rastoče nepriljeno spoznanje upravičenosti njegovih zahtev.

Zato mirno lahko rečemo: bojevali bomo krščanski razredni boj na podlagi pravosti. Razredni boj Marksa in Engelsa brez pravne podlage pa delavskemu gibanju več škoduje kot koristi, zato ga moramo odkloniti.

Utrinek.

s tabora naših viničarjev na Gorici pri St. Petru pri Mariboru.

Bil je lep božji dan!

Na lepi Gorici, pri naši ljubi Materi, so se zbrali naši trpini, viničarji! —

Šel sem, da jih vidim in da jih slišim. Bilo jih je mnogo! — Saj so prišli od blizu in daleč z lepih slovenskih goric, ki so lepe le radi njihovega dela in truda!

Prišli so, da si povedo odkrito besedo, da si razodenejo svojo bol, kot brat bratu in da se med seboj potolažijo in navdušijo! —

V cerkvi, ki je vsa lepa, ljubka in domača, kot je mogoče le pri nas, se je vršila služba božja.

Vneto so poslušali cerkvenega govornika, g. kaplana, domačina, ki jim je lepo pokazal lepoto delovnega človeka in jim odkril jasnost glede dolžnosti dela, ki je po božji postavi dana vsakemu človeku. Govor je bil priprost, a lep in razumljiv, da sem se sam divil.

Reorganizacija socialnega zavarovanja.

Sistem organizacije celokupnega socialnega zavarovanja, ki nam je bil vsiljen z zakonom od 1. VII. 1922 pod tedanjim PP-režimom ob tedaj še neurejenih gospodarskih razmerah, je pač najslabši sistem socialnega zavarovanja, kar jih eksistira. Poleg vpeljave centralističnega sistema organizacije v naših soc. institucijah, smo bili tudi po gornjem zakonu ob vso imovino dotedanjih bolniških blagajn — okrog 5.000.000 Din smo zgubili samo v Ljubljani, ki so pripadli Osrednjemu uradu v Zagrebu. Tako se je zgodilo, da so bile visoko aktivne bolniške blagajne čez noč visoko pasivne. Nato pa se je pričel izvajati zakon iz leta 1922 po vseh okrožnih uradih v Jugoslaviji. Kmalu se je pokazalo veliko zlo tega sistema. Draga uprava, ki je potrebna po taki centralizaciji zavarovanja, nadalje nepreglednost in oddaljenost centrale ter razni drugi momenti so popolnoma onemogočali Zagrebu dobro kontrolo nad Okrožnimi uradi. Posledica tega so bili deficiti v večini Okrožnih uradov, osobito tam kjer ni zavarovanje imelo trdnih tal in kjer nimajo ljudje pravega smisla za naloge in pomen soc. zavarovanja. V to poklicani zainteresirani faktorji so se udali pomehkuženju, češ, čemu se bomo mučili z neprijetno izterjavo prispevkov, ko nam vendar Zagreb krije vse deficite. Tam so skupne kase in denar naj se troši, dokler ga je kaj. S tem pa so bili prikrajšani aktivni Okrožni uradi, ki so poslovali točno, ekonomsko in skazali vkljub ogromnim davčnim precejšne prebitke. Tako je n. pr. Slovenski okrožni urad izkazal vsako leto ca 1.000.000 Din suficita. Zdrav egoizem narekuje, da se tak lokalno pridobljeni sufitit tudi lokalno konsumira za razne nove naprave v korist delavstva, da se povečajo davčnice članom, kar bi zavarovanje vodilo k izpopolnjevanju in ga končno privedlo do one veljave, ki jo ima na Češkem ali v Nemčiji. Pri vsem tem pa je v nevarnosti še neizgledna panoga, iz katere si pasivni uradi izposojujejo denar proti visokim procentom. Pa tudi pokojninski sklad je za težke milijone pasiven.

Iz vsega tega sledi nujno, da je potrebno nadaljevati boj za izvedbo reorganizacije socialnega zavarovanja. Kot minister se je dr. Gosar tega dela lotil, in bi mu tudi uspelo nalogo izvršiti, da ni nastopila kriza, ki je načrte pustila neizvršene. Delo za preureditev organizacije socialnega zavarovanja pa je treba nadaljevati v avtonomističnem smislu.

Novi podlistek „Delavske Pravice“.

»Odhajali so iz delavnic in tovarnih iz Ville-en-Bois, rok in obrazov počrnelih od dima, od železnih in bakrenih opilkov, od čresla, od prahu, ki ga je polno okrog drvečih transmisij.« Tako začena delavski roman slovitega francoskega katoliškega pisatelja Rene Bazina, ki ga bo

prinašala »Del. Pravica« začeni s septembrom. Naslov romana je: »Iz vse svoje duše.« Francoski literarni zgodovinar J. Calvet piše, da je oseba delavca Madiota, ki tvori središče romana, prikazana v tako resničnih barvah, da si jo ohranimo vedno v spominu. Ker hočemo nuditi res najboljše iz svetovne literature smo se odločili za Bazina, ki zavzema med Francozi odlično mesto in je član Francoske akademije. Prevod je dovršil Niko Kuret. (Od R. Bazina imamo v slovenščini že: Gruda umira, Zmisl smrti, Zapiski dekleta. Posvobod obranava pisatelj kak problem, ki ima namen moralno in versko dvigniti človeka, da je sposoben za vodstvo v človeški družbi.) Novi podlistek nam bo gotovo pridobil novih čitateljev in naročnikov.

Krekova družina.

Iz centrale. Okrožnice št. 1 smo razposlali vsem družinam, kakor tudi nove tiskovine. Družine, katere nimajo potrebnih tiskovin, naj to sporoče centrali, da delijo nove.

Število koledarčkov, ki jih bodo naročile družine, se naj sporoči centrali.

Moste. Naša družina ima svoj izlet v nedeljo 19. t. m. k Sv. Heleni ob Savi. Zbirališče ob 1. pri kapelici sv. Antona na Selu. Člani in članice, udeležimo se izleta polnoštevilno.

Krekova družina Ljutomer ima svoj redni sestanek dne 19. avg. ob 2. popoldne v prostorih tov. Franc Fekonja, Podgradje s sledečim sporedom: 1. Poročilo okrožnega tajnika, 2. Izpopolnitev odbora, 3. Delovni načrt za bodoče. Za vse člane udeležba obvezna. Poravnajte članarino. Ob priliki prireditve igre »Na dan sodbe«, dne 5. avg., ki je izpadla s poveljnim uspehom — smo kupili gled. oder od »Bralnega društva Stročja vas« in s tem položili temelj našemu dramatičnemu, vzgojno-izobraževalnemu delu. Zato tovariši, tovarišice ne omahujmo. Vsi oni pa, ki se nočejo in se ne morejo podrediti delu skupnosti v organizaciji, pa naj se umaknejo. Krekova mladina bo svoje mlade sile razvijala že sama.

Krekova družina Sv. Miklavž. Letna sezona se bliža koncu. Fantje se vračajo iz mlačve domov, zato je čas, da začnemo zopet resno in z veseljem delati v organizaciji. Odbor je na svoji zadnji seji sklenil naslednji delovni načrt, ki ostane neizpremenjen do trgatve. Ob sobotah večer se vršijo fantovski sestanki, ob sredah zvečer pevske vaje, dekliški sestanki vsako drugo nedeljo. Pripravljamo se na prireditev delavske drame »Na dan sodbe«, katero vprizorimo dne 2. sept. ob priliki viničarskega tabora. Čisti dobiček je namenjen za nakup šolskih potrebščin ubogim šolarjem. Stojimo tudi pred 5 letnico obstoja tamb. društva »Slavček«, ki je stopilo kot odsek v našo sredo. Zato tovariši čaka nas obilno dela v vseh panogah izobraževalnega in vzgojnega dela. — Na delo.

Viničarsko okrožje Krekovih družin opozarja vse družine, da pošljejo čimprej

zaostale statistike, da jih odpošljemo na centralo. Poravnajte članarino, pridobivajte novih članov in naročnikov za »Ogenj«. Ponovno Vas opozarjamo na plenarno sejo okrožja, ki se vrši 19. avg. ob 9. v društvenem domu Sv. Miklavž. Pošljite delegate. Osnutke za predavanja imate, kakor tudi druge pripomočke zato.

Tabor Krekovcev v Zadobrovi.

Pet let je minilo, odkar so se vrnili ljubljanski Krekovci z ustanovnega obnega zbora Krekove mladine v Zadobrovi. Kako lahek je bil njih korak, ko so začutili, da se je njihov krog razširil za prvo podružnico. In še so šli: v Celje, med viničarje, v Trbovlje in Hrastnik, na Jesenice in v Kočevje in Maribor in Prevalje. Vsaka podružnica je zasadila plug v ledino in potegnila prve brazde.

Zopet smo šli v nedeljo v Zadobrovo: od ljubljanske, grajske, viške, mošanske in zaloške družine v obisk k našim bratom in sestram in v priznanje njihovem železnemu hotenju in volji. Ko so zabrnili v jutro prvi glasovi govornikov, nas je sprejelo naše solnce. V bleisku solnca je vsakdo znova prisegal neizprosno borbo za pravice vseh zatiranih in teptanih, za pravice proletarskih mas slovenskega naroda. Slovenski kmet in delavec, oba sta enako vprežena v kapitalistični jarem, oba sta izrabljena, oba hočejo slepiti. Smo katoliška, delavska, borbeno mladinska organizacija. Naš cilj pa je: človek! Delavski razred baje boj tudi za kmeta.

Tako je govorila množica mož in fantov in žena in deklet pri cerkvi sv. Tomaža po sv. maši, ki jo je daroval g. kaplan Širaj iz Dev. Mar. v Polju in je igrala naša papirničarska godba. Vse od poldne pa do mraka je živila mladina v božjem solneu in veselju.

Sneberški in zadobrovski Krekovci pa so zopet pokazali, da so delovna družina.

Tedenske novice.

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, ki je velik prijatelj delavstva, je prvi podpisal delež za »Delavsko založbo«. Upamo, da jih bo še veliko sledilo, da naše knjižno podjetje lahko izvrši svojo težko nalogo, ker je odvisno le od prispevkov delavsko zavednih ljudi.

Zidanje delavskih hiš v Celju. Sestanek, ki je bil sklican za 10. t. m., se je izvršil ob nepričakovano dobrem obisku. Poročal je g. Mihelčič o akciji za zidanje cenjenih delavskih hiš. Po poročilu se je razvila podrobna debata. Navzoči so stavili še razna vprašanja, na katere je dajal podrobna pojasnila g. Mihelčič. Upati je, da se bo akcija obnesla še precej dobro, ker je bilo na

tem sestanku veliko resnih reflektantov za zidavo teh hiš. Ker je malo časa za prijavo reflektantov, ki bi hoteli imeti letos dozidane te hišice, se opozarja tem potom vse, da se prigrasijo vsi na okoliški občini Celje vsaj do 18. t. m., in to vsled tega, ker se na poznejše reflektante ne bo moglo ozirati.

Socialen zločin. Kadar trpi posameznik, iztrgan iz družbe, je to zanj križ, ki se ga ne sme braniti. A kadar trpi več ljudi zaradi istega čina, ki ga povzroči sistem družbe ali kak poedinec ali manjša meščanska družba, potem je to zločin, ki ga je ne samo treba obsoditi, ampak eksemplarično kaznovati; treba je tu nastopiti v smislu krščanske ljubezni in delavnosti in korenito iztrebiti vsako možnost za nadaljnje zlo. Zakaj človek je tisti, ki je po božji volji gospodar narave; on je tisti, ki mora red družbe spremeniti, če je kriv red. Zdaj pa k zgodbi! Že parkrat prej, v ponedeljek dne 13. avg. pa še posebno, je lahko vsak videl pred zaprtimi vrati Mestne hranilnice v Kočevju stati v vrsti kakih petdeset ljudi, večinoma starih, ki so čakali na milost in nemilost, kdaj se jim bo dalo, kar jim gre. Človek bi ne verjel: od 7 zjutraj do 12 dopoldne! Zanimivi tipi: izsušeni, kašljavi, bradati, onemogli starci in starke. Obljubljeno jim je, da dobe le deloma (menda vsak po sto dinarjev) in to od tistega, kar jim pripada, a kar je vsled nesocialnega ravnanja nekaterih gospodov, k so zakrivali današnje stanje te posojilnice, postalo ogroženo. Mi vidimo samo to: pred vrati Mestne posojilnice trpijo reveži za greh, ki ga je napravila manjša meščanska družba neposredno. Ta družba je zakrivila socialen zločin, je ravnala nekrščansko. Zločin vpije v nebo!

Vljudni gospodje... Na nedeljskem viničarskem taboru v bližini Maribora je nek zelo »vljuden« gospod ob priliki govora rekel svojemu psu: poklekni in prosí boga, da bi govornik kmalu končal govoriti... Ko je opoldan zvonilo in so vsi navzoči molili skupno angelško čestčenje, se je družba njegovih sovrstnikov »inteligentov« na glas krohotala. Ti gospodje so gotovo katerikrat čitali »Knjigo o lepem vedenju«, gotovo je pa tudi, da se iz nje niso naučili ničesar. Se pač dobe še tu in tam ljudje iz one dobe, ko so nasprotniki eden drugemu dokazovali pravilnost svojih »nazorov« s — korei gnojnice.

Nenadna smrt tovarniškega delavca. Tovarniškega delavca v Kemični tovarni v Celju Grajzl Franca, doma iz Bukovžlaka p. Štore, je v petek, dne 10. t. m. zadela kap, in je takoj umrl. Istega dne zjutraj je prišel domov z dela ter je potem čez malo časa šel v drvarnico delat drva in ga je kar nenadoma zadela kap.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: Moškim: 6 kotlarjem, 5 kovinostugarjem, 1 mehaniku za pisan. stroje, 15 pleskarjem, 7 mi-

Videl sem jim na obrazu, da so jim šle besede do srca! — Nato sv. maša. — Zopet sem videl tisto lepo zbranstvo, kot je možna le pri naših ljudeh, v naših cerkvicah, kot je možna le pri ponižanih in razžaljenih. Baš takrat se mi je zasmilil ta rod trpinov, da sem klonil pred Njim in Ga prosil pomoči! —

Po sv. opravilu so pričeli zborovati zunaj pri cerkvi. Stali so, pazljivo sledili vsem besedam, poslušali so z vne-mo! — Videlo se jim je, da so utrujeni od dela! — Pa so jim govorili jasne in odkrite besede! — Govorili so jim o vsem tem, kar je njihovega, odprli so jim marsikaj še neznanega in nejasnega, odprli so jim knjigo, zgodovino trpljenja viničarskega stanu! — Pa ne samo to. Govorili so že tudi o tem koliko so že napredovali s svojo organizacijo in kakšne uspehe so dosegli! — Da, »viničarski red« je že nekaj, o čemur bo pisala zgodovina!

Videl sem staro ženo — viničarko, prišla je od daleč, ki mu je pripela šopek cvetlic na prsi! — Da, Peter, ostani jim zvesta skala!

Stal sem ob strani in jih motril! —

Konec zborovanja! — Uspeh je bil lep, saj se je javilo pri mizi dokaj novih ljudi, novih vnetih viničarjev, ko so pristopili v svojo organizacijo!

Pa je prišel mož — močan velik viničar in me kar na lepem nagovori:

Prišel sem; zvedel sem nekaj povsem novega, kar še nisem slišal, za kar še nisem vedel! Ves srečen sem! — Sicer pa o tem že naš »gospod« ve, saj me ni hotel pustiti sem na to zborovanje. Toda sklenil sem, da grem, pa sem šel! — Moral sem se boriti z »gospodom« in s samim seboj.

Pravil je: »Ko sem šel danes na potu sem na Gorico, me je srečal »gospod« in mi je zagrozil, da me spodi z ženo in z otroci vred, če ne bom danes, ko je nedelja, kosil! — Pa sem mu rekel: Gospod, še nikoli v nedeljo nisem kosil, pa še danes ne bom! — Pa sem šel! — Sem brez vsega! — Niti dinarja nimam! Ne morem si kupiti srajce, še manj pa obleko! — Skrbeti pa bi moral še za vso družino! — Tako nas imajo in stiskajo, kjer le morejo! —

Še to naj povem! Mož je imel spoštovanje do svojega gospodarja! — Zahteval je, da mu napišejo potrdilo, da je bil na zborovanju, da ga pokaže gospodarju! —

Meni se je krčilo srce, roke so se stiskale v pesti! — Nisem se mogel takoj zavedati! — Hipno me je navdalo veliko sočutje, saj sem mu videl v jasen obraz, saj mi je govoril tako odkrito in pri-srčno, saj je gola poštenost sijala iz njegovega lica! — Segel sem v žep in mu dal zadnjega kovača, ki sem ga imel! —

Prisrčno mi je stisnil roko, šel k mizi,

ter se vpisal med svoje! — Vedel sem zakaj! —

Takrat sem popovno spoznal kakšna je današnja kapitalistična družba, spoznal in videl pa tudi moč organizacije! In vstal je v meni klic: Viničar, trpin, organiziraj se, tam je tvoja moč! —

Andrej Samec:

Zdaj sem jih pa videl!

Grem po Zidovski ulici, zavijem na čevljarski most, pa vam zagledam na nasprotnem bregu visoko rujavo hišo Bog ve iz katerega veka z velikanskim napisom proti Ljubljani: »Jugoslovanska strokovna zveza«. Samo ta napis, pa nič D. D. z o. z., ali D. D. z n. z.

Kar streslo me je. »Tu je torej gnezdo krščanskih boljševikov! Kačji rod! Gadjazalega!« — Take so me obšle na prvi mah. Ali: že je bila skušnjava tu: »Andrej, Andrej, nikar se jih tako ne ogiblji! Kar noter stopi, čisto v sredo krščanskih socialistov, boš še vsaj na lastne oči videl prekucuško gnezdo in na lastno uho slišal njihov evangelij!«

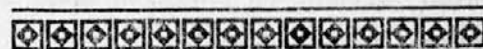
Toliko, da nisem prevrnil stražnika. Prav na oglu stoji in uravnava promet od Zalaznika do rotovža in obratno. — Mejdunaj, so jih stisnili, krščanske socialiste! Kar v soteski so. In če pelje Iža-

nec v mesto trske in klaftro drv, — Bog ne daj, da mu voleta z glavama otresneta v teh Termopilah! Notranji bi sklatil z Olupove trgovine pol vagona oblek in obleke, vnajni pa bi potokel šipe na nasprotni strani. In bi Mussolini pisal o revoluciji in bi bila država v nevarnosti in bi padla vlada in bi prišlo par novih generalov in bi sledile nedogledne posledice sploh.

»Selijo se,« mi je prišlo na um, ko sem stopil v vežo, tak kup zabojev je namreč tam. »Ali pa so pripravili spise in brošure za ekspedit.« Pa jo pridrsi po stopnicah staro, suho ženšče, hišnica Šmiedovka: »Kaj je gospod, kaj je? Ali bi radi kaj vzeli? Naj mi ne zamerijo, gospod. Sejmarske so te kište, te kište so sejmarske.« Tako vrešči ženšče venomer. »Zdaj že gre, zdaj, gospod, ko je hiša Olupova. Jo je popravil, pa red je. A dokler jo je imel konzum, je bil križ. Koliko sem trpela jaz pa rajni mož Šmied! Pa konzumski ravnatelj mi je stranke razburjal: kar skakale so včasih! Pa, z Bogom, gospod!«

In sem šel po stopnicah. Nič nisem mogel do sapa, tako teče jeziček g. Šmiedovki in krevsa in pleše okrog tebe.

(Dalje.)

Pridobivajte novih naročnikov!

zarjem, 1 žagarju za na cirkular, 1 sedlarju za izdelov. torbic, 2 pilarjema, 1 kurjaču, 6 stroj. in stavb. ključavničarjem, 2. elektromonterjema, 4 kleparjem, 1. tapetniku, 3 čevljarjem za šivano delo, 2 mlinarjema, 1 slaščičarju, 1 hlápu, 1 vodoinštalaterju, 12 zidarjem, 1 mlademu kuharju, 3 trgov. potnikom za razpečav. kuh. predmetov, 10 navadnim delavcem, 9 vajencem. **Ženskam:** 4 pletilkam nogavic, 1 kmečki dekli, 1 frizerki, 1 bolničarki, 1 prodajalki slaščic, 1 sobarici, 1 šivilji perila, 2 orož. kuharicama, 2 kuharicama.

Dr. Fr. Debevec, spec. za tuberkulozo:

Vrste in oblike jetike.

(Dalje.)

Našteli in opisali smo štiri osnovne vrste jetičnih obolenj. Vsako izmed njih bi morali tudi nadalje razdrobiti v posamezne bolezenske oblike. Na ta način bi dobili pregledno in nazorno sliko mnogovejnatega drevesa, ki bi predočevalo vso obširnost te bolezni.

Ne bomo se spuščali v te — čeprav zanimive — podrobnosti pač pa bomo omenili nekatere iz tega ali onega vzroka pomembne bolezenske slučaje.

Pljuča in njih shramba — prsni koš — so prevlečeni s pljučno ozir. prsno mrežo ali pleuro. Jetično ognjišče, ležeče prav blizu pljučne površine, draži in poškoduje tudi te mreže, le-te se potem vnamejo. Na njih se nabere — kot eden izmed znakov vnetja — fibrin, lepljiva snov iz krvi, ter več ali manj telesnega soka, tekočine. Poprej gladki mrenasti kožici sta sedaj na vnetih mestih hrapavi. Pri dihanju se ona ob drugo tare, kar povzroča ostre zbadljaje in bolečine. (Pomni: Pljuča sama ne bole, ker nimajo bolečinskih živcev. Boleče so le mreže.) Več vode ali eksudata odmakne eno mrežo od druge (to je: pljuča od sten prsnega koša). Potem seveda ni več trenja, ni več ali le malo bolečin.

Pri katerih vrstah jetike se eksudat pojavlja? Pri I., III. in IV. vrsti. Rekli smo:

V prvo skupino ubrajamo početne lažje oblike, nastale vsled prvega okuženja, torej zlasti v mladosti. To prvo okuženje nastane z udihom okuženega zraka. Bacil (ali njih več) pobiti z zračno strujo skozi dušnik, njegove veje in vejice. V prav ozki cevčici obtiči. Najbolj drobne so te dihalne cevi blizu pljučnega površja. Prvo kužno ognjišče se napravi največkrat izpod pljučne površine, torej izpod pleure. Leta se vname, propuša telesni sok. Kužno ognjišče je majhno, komaj se spozna čez več tednov. Vode pa se lahko nabere precej, več litrov.

Pri tretji skupini tuberkuloze potujejo klice s krvjo po vsem telesu. Najraje se zaustavijo v tankih pljučnih kapilarah, blizu površja. Spet lahko oboli pleura, bodisi v obliki suhega vnetja, bodisi med nabiranjem tekočine.

Dočim eksudat, ki nastane pri prvem okuženju, ponavadi ne rodi težkih posledic (otroci ozdravijo brez nadaljnjega), dočim tudi eksudat, nastajajoč pri III. skupini, ni nevaren, je pa oni IV. skupine zlega pomena. Brez zdravljenja sčasoma nastane — čeprav je tekočina že zdavnaj zgnila kaverna. Kužno ognjišče, nastalo po udihanju kužnih klic, je bilo od kraja z vodo prikrito, bilo je obenem majhno ter zato tem lažje prezrto. Voda se je že popila, bolno ognjišče pa je telo naprej, se večalo in razpadlo: rojstvo kaverne.

»Boj in zmaga.« Pravljičica. Spisal Gustav Strniša, ilustriral Justin. Kot drugi zvezek nove serije knjižnice »Svete vojске« je izšla knjižica s sledečo vsebino: V vasi Zeja primanjkuje vode. Mladi junak Tomažek najde po dolgih naporih v gorah vir, ki ga straži zmaj in ne dopusti, da bi vaščani napeljali vodo v dolino. Končno se Tomažku posreči ubiti zmaja in rešiti zakleto kraljčino v gori ter vaščanom preskrbeti zdravo vodo namesto pogubnega žganja. — Pravljičica je zelo napeta in se bo mladini priljubila. Knjižica je bogato ilustrirana, tako da se čudimo, kako jo more nuditi založba za nizko ceno 5 Din. Dajte ljubko knjižico mladini v roke: hvaležna vam bo za dar.

Za kratek čas.

LEPA REČ.

Učiteljica je naročila učencem, naj med počitnicami napišejo kako lepo reč. Mirko je izvršil svojo nalogo takole:

»Enkrat smo se peljali z vlakom, oče, mati, Payla, Helena in jaz. Vsi smo imeli vozne listke, samo Helena, ki hodi v prvi razred, jo ni dobila. Mati je dejala, da je še premajhna. — Naenkrat se je prikazal sprevodnik in vsi smo morali pokazati listke. Ko je tudi od Helene zahteval listek, je mati dejala, da še ni štiri leta stara. »Tako?« je dejal sprevodnik, ter hotel oditi. Pa se oglasi Helena: »Saj je že davno, kar sem bila enkrat štiri leta stara.« »Tako?« je rekel sprevodnik, ter izvlekel velik zapisnik. Oče je moral povedati svoj naslov in stanovanje. Ko je sprevodnik odšel, je oče rekel: »Lepa reč!«

Praktično. »Da, prijatelj, bil sem ravno na tem, da bi poročil staro grofiko, ko sem zvedel, da vsako leto izda okoli stotisoč dinarjev samo za šiviljo. — »No, in kaj si potem naredil?« — »I kaj neki, šiviljo sem poročil.«

Nobene spremembe. »Dokler ni bila poročena, je vedno gledala, od katere strani bo prišel mož.« — »No, in sedaj?« — »In sedaj, ko ga ima, pa tudi vedno gleda, od katere strani bo prišel.«

Trgovci, ki je šel snubit, se je poslovil: »Lahko noč, draga! Takoj, ko pridem domov, ti bom napisal pismo, v katerem potrjujem nocojšnji dogovor.«

Se bolje razume. Predelavec novinec: »Kaj delate tu, Strniša?« — Strniša: »Samokolnico bom namazal.« — Predelavec: »Kar pustite, to napravim sam. Kaj se vi razumete na stroje.«

Maščevanje. Sodnik: »Dozdeva se mi, da sem vas že nekoč videl.« — Obtoženec: »Seveda ste me, vašo hčer sem poučeval v petju.« — Sodnik: »Pet let težke ječe.«

Slučajna pomota. Nevihta je divjala, strele so švigale in naenkrat je tresčilo skozi odprto okno v sobo, kjer je spal Dobernik. Vrglo ga je iz postelje na tla, nakar se je počasi skolebal pokonci, zazdehal ter dejal: »Že dobro, Mica, saj bom vstal.«

»Mama,« je vprašal Jakec, »ali sem jaz kdaj imel bratca, kateri bi bil padel v mlako?« — »Ne, čemu pa vprašaš?« — »Veste, danes zjutraj sem gledal v mlako, pa je ravno tak obraz gledal iz vode kot je moj.«

Res čudno! Očka, ali velike ribe jedo tudi sardine? — Seveda. — Kako pa skatljjo odpro?

Narodno gospodarstvo. Minister socialne politike vozniku, ki mu je pripeljal s par konji voz peska za vrt njegove vile: »Koliko sem vam dolžan za pesek?« — Voznik: »Štirideset dinarjev.« — Minister: »Ne dam vam več kot 20 Din.« — Voznik na tak odgovor ministra ne pomišlja, odpreže konje odspredaj, jih vpreže zadaj, potegne voz s peskom iz ministrovega vrta na cesto ter ga odpelje.

Težki problemi. Tujec: »Čestitam vam. Velika čast za vas, da ste najstarejši človek v vasi.« — Domačin: »Je že. Ampak čudno pri tem je to, da je moja stara še starejša, pa noče tega priznati.«

Grobarska. Jerčnik je srečal grobokopa: »Dober dan, malo posla, kaj ne.« — Grobar: »Res je slabo, cel mesec nisem žive duše pokopal.«

Pet minut pred odhodom vlaka. On in ona sta dospela na kolodvor, da se odpeljeta v kopališče. Njemu je bilo vroče in bil je ves potan, kajti v rokah je prenašal dva težka kovčega. Pa mu pravi ona: »Škoda, da nisva še glasovirja seboj vzela.« — »Stara, ali noriš, ali kaj ti je. Saj še tole komaj zmagujem,« se je zadržal nad njo. — »Že res,« je odvrnila mirno, »toda na glasovirju sem pozabila vozna listka.«

Kdor pride v Ljubljano

išče somišljenikov
in pokrepčil,
naj se oglasi v

KONZUMSKI KLETI

KONGRESNI TRG ŠTEV. 2

kjer dobi alkoholne kakor
tudi nealkoholne pijače in
postrežbo po najnižji ceni

Točilo se vina
osrednje vinarske zadruge
za Jugoslavijo

Slavko Savinšek:

33

Milica, otrok bolesi.

Odloči se Milica nekega jutra in gre po dolgem času spet k zdravniku, ki je bil zdravil njeni nogi. Zopet je strah in trepet v njej, zopet nemir v njeni duši; ali tako kakor ono jutro, ko mu je bila razodela svojo bolezen, ni v njej. Zdaj je upanje pljusnilo miru vanjo in z večjo samozavestjo stopi Milica v ordinacijsko sobo.

»Gospodična, dolgo vas ni bilo pri meni! Kako vam je?«

»Zdaj dobro, gospod doktor, čeprav je bilo že zelo hudo vmes!«

Milica pove nakratko zdravniku dogodke preteklih dni.

»Saj je bil pri vas Mirko in ste prav za prav krivi vi, gospod doktor, da se je tako prestrašil in je obupal! Glejte, pa je vendar drugače!«

Temna senca je hušnila čez zdravnikov obraz, pa vendar se je premagal. Dasi mu je v notranjosti trepetalo nekaj, kar bi bilo Milico gotovo osupnilo, če ne bi bila tako zaverovana v svoje upanje, je odgovoril deklici:

»Bog daj, da bi bilo! Vse je možno in tudi mi zdravniki se zmotimo. Ali, gospodična, preveč upanja ni dobro imeti, ker je rado potem razočaranje veliko!«

In ko je opazil nemir v njenem obrazu, je nadaljeval, da popravi:

»Nikar se ne vznemirjajte, gospodična! To povem le kot človek, ki so ga izkušnje izučile, ki pa se morem prav tako varati v svojih domnevah, ko vsak drugi. Dajte, raje pogledjva, kako je z vami!«

Zdravnik je enkrat, a še drugič natanko preiskal nogi Miličini.

»Ali vas ni zdravnik, ki vas je zdravil v zadnji bolezni, opomnil, da pazite na svoje srce?« jo je vprašal potem kar nenadoma.

»Je, gospod doktor!« se je vznemirila Milica.

»Tudi jaz bi vam priporočal mnogo, mnogo paznje! Sicer ne bo nič! Posebno razburjati se ne! In pa malo, malo delati, pa iskati veliko mirnega razvedrila! Skrbno pazite nase, potrebno je!«

»Ali bo z nogama kaj, gospod doktor?«

»Pustiva zaenkrat te pri miru; najprej se morate drugače okrepiti, potem bomo pa videli! Tudi onih zdravil, ki sem vam jih bil prej dajal, ne boste jemali več, ker so zdaj prenevarne za vas!«

Premagoval se je zdravnik, ko je Milici vse to naročal, ali je vendar Milica opazila, da govori iz njega nekak nemir, ki ga pa doktor skrbno prikriva. In tisto veliko upanje, ki je bila z njim oborožena stopila k zdravniku ter je bilo kakor mavrica visoko razpeto na nebu njene duše, je nizko, nizko padlo ter se ni moglo več dvigniti.

»Kdaj naj zopet pridem, gospod doktor?« je vprašala Milica nekam negotovo.

»Kadar se boste počutili slabšo, takoj!«

»Mi boste kaj zapisali?«

»Zaenkrat ne. — Zdaj je le eno potrebno: mir in skrbna nega ter paznja, gospodična!«

Milica je domov grede nekam težko hodila; tako majhna in slabotna se je videla sama sebi kakor že davno ne. Zdravnikovo vedenje in govorjenje je vrglo tolik nemir vanjo! Toda v pisarni potem jo je na pisalni mizi pozdravilo Mirkovo pismo in zopet je upanje zasijalo iz njega vanjo, zopet se je čutila močnejšo, večjo, krepkejšo...

In zopet je Milica hodila dan za dnem v pisarno, zopet živeča iz enega Mirkovega pisma v drugo. Čutila pa je vedno bolj, kako težko hodi in časih se je nenadoma prestrašila, ako je bilo Mirkovo pismo na videz malo bolj hladno, bolj kratko; posebno včasih, kadar mu je v svojem pismu tožila, da je semtertje nekam slabotna (povedala mu je v pisarni vse, ker jo je tega izrecno prosil, da bo bolj miren, kot je dejal), je planilo nekaj vanjo in jo navdalo z bojaznijo in nemirnim, da se je prestrašila. Takrat je vselej znova prosila Boga milosti, da bi ji dal samo eno leto sreče, ali vsaj pol leta, vsaj kratek mesec dni! Le čisto naj ji ne odreče te

sreče po vsem dolgem trpljenju! Nekam olajšano se je čutila Milica vselej, kadar je prav pristržno molila, prav iz dna duše prosila nebo pomoči in milosti upanja v svojo srečo. Manj je še govorila zadnje čase, toda zato večkrat spotoma iz službe domov stopila v cerkev, tam čisto v kotu pokleknila v klop ter molila. Sprva ne dovolj iz sreč; molče je sedela in pustila plivati nase zastrto svetlobo večne luči izpred oltarja in mir, ki je vel raz temnih sten velike cerkve, kar oboje je blagodejno učinkovalo nanjo. Sčasoma pa se je njena molitev ogrela, njene prošnje so našle besede in izraza in se je vedno bolj potolažena vračala iz cerkve. Čutila je nekak mir v srcu, ki ga ji ni mogel dati nihče drugi kot molitev v mračni cerkvi. Navadila se je tako vsak dan hoditi v mirno svetišče. Omenila je Mirku v pisarni vse to in dragi ji je pisal nazaj, da prav stori, ako si poišče zavetja in tolažbe v molitvi. Še je pristavil čisto blagor jim, ki morejo moliti z vsem zaupanjem, ker njim nikdar upanje ne ugasne!

Minila je jesen, zima je prešla in pomlad je dahnila rahlo toplino v mesto in predmestje. Mirko je pisal vedno pogostejše in vedno bolj nemirno. Osebnost se ni kdovekak pogostokrat oglašil pri Ravnikovi; navadno je prišel kako nedeljo popoldne. Tedaj so posedeli doma v Miličini sobi in niso šli nikamor. Čutila je Milica, zakaj ne, slutila oče, slutila mati in Mirko sam se je predobro zavedal. Če je kdaj vprilo Mirka hotela Milica vstati in si dati kakega opravka, jo je brž posadil nazaj na stol in jo poprosil:

»Tako-le sedečo te najraje gledam; tako si lepa! Ostani!«

Oba sta obmolknila za trenutek tedaj, obema je nekaj grenkega vstalo v srcu, ali šla sta preko tega.

V pisarni pa se je množilo Mirkovo hrepenenje po Milici; hotel je že določiti čas poroke. Milico pa je vedno nekaj zadrževalo, da ni prav upala pristati na to ter je odpravila čas odločitve vedno naprej, naprej v negotovost.